

III. Model Kwarkowy – całkowity moment pędu

1. Ile jest i jakie są możliwe ładunki mezonów złożonych z pary $q\bar{q}$ i barionów złożonych z trzech kwarków, jeśli dysponujemy kwarkami u, d, s ?
2. (Dyskusja) W przyrodzie możemy spotkać dwa rodzaje momentu pędu: jeden związany z ruchem jednego ciała z układu względem drugiego (orbitalny moment pędu L), drugi – z własnym obrotem ciała (spin S).

W mechanice klasycznej można zmierzyć jednocześnie wszystkie współrzędne momentu pędu.

W mechanice kwantowej można zmierzyć kwadrat długości momentu pędu i jedną współrzędną, przyjmuje się, że 3-cią współrzędną. Wynikiem są skwantowane wartości: $l(l+1)\hbar^2$ (dla operatora $\hat{L}^2$ i $m_l\hbar$ (gdzie $m_l = -l, -l+1, \dots, -1, 0, 1, \dots, l-1, l$) dla operatora $\hat{L}_z$).

Podobnie dla spinu – mierzymy S^2 i S_z , a wynikami są odpowiednio: $s(s+1)\hbar^2$ i $m_s\hbar$ (gdzie $m_s = -s, -s+1, \dots, -1, 0, 1, \dots, s-1, s$), a $s = 0, \frac{1}{2}, 1, \frac{3}{2}, 2, \frac{5}{2}, \dots$).

Leptony, czy układ dwóch lub trzech kwarków mają określone spiny, ale moment pędu może przyjąć dowolną (byle skwantowaną) wartość.

3. Stan spinowy cząstki można zapisać używając braketów: $|s m_s\rangle$, np. stan spinowy elektronu lub kwarka o spinie $1/2$ z trzecią składową $1/2$, czyli stan $\uparrow$, zapisujemy jako: $|\frac{1}{2} \frac{1}{2}\rangle$. A zatem układ $\uparrow\uparrow$ dwóch kwarków o spinach $1/2$, z trzecią składową $1/2$ zapiszemy jako:

$$|\frac{1}{2} \frac{1}{2}\rangle |\frac{1}{2} \frac{1}{2}\rangle = |1 1\rangle$$

Proszę znaleźć i zapisać pozostałe stany spinowe dwóch kwarków.

4. Proszę określić, jaki może być całkowity moment pędu mezonów i barionów, które złożone są odpowiednio z dwóch i trzech kwarków.

Całkowity moment pędu cząstki jest to wektorowa suma jej spinu i momentu pędu: $\vec{J} = \vec{L} + \vec{S}$, ale jak dodajemy te wektory? W mechanice kwantowej nie znamy przecież wszystkich współrzędnych?

Używając braketów, zapytamy: jakie są możliwe momenty pędu $|jm\rangle$ układu złożonego ze stanów $|j_1 m_1\rangle$ oraz $|j_2 m_2\rangle$? Trzecie składowe dodają się łatwo: $m = m_1 + m_2$, ale co z długością całkowitego momentu pędu $\vec{J} = \vec{J}_1 + \vec{J}_2$?

Jak $\vec{J}_1$ i $\vec{J}_2$ są równoległe, ich długości się dodadzą, gdy antyrównoległe – odejmą. Czyli długość $\vec{J}$ może on przyjąć każdą całkowitą wartość j z przedziału: $j = |j_1 - j_2|, |j_1 - j_2| + 1, \dots, 0, |j_1 + j_2| - 1, |j_1 + j_2|$.

Odpowiedź na pytanie z początku zadania jest intuicyjna, gdy kwarki mają zerowy orbitalny moment pędu L . W przypadku ogólnym konieczna jest znajomość znajdowania tych stanów przy pomocy tablic ze współczynnikami Clebsha-Gorgana*.

5. Operatory parzystości przestrzennej i ładunkowej – proszę je zdefiniować i określić wartości własne. Jaka jest parzystość przestrzenna układu dwóch fermionów z zadania 3?